

Anbefalte kriterier for vaskeritjenester

1. Produktgruppe

CPV-kode: 93100000

Dette dokumentet gjelder kjøp av vaskeritjenester,

2. Miljøpåvirkning

Påvirkning		Tilnærming
<ul style="list-style-type: none">Energi Energiforbruk i vaskeprosessen og distribusjon er en vesentlig miljøfaktor ved vaskeritjenester. Avhengig av energikilde, gir dette utslipp av klimagasser.	→	Leverandøren pålegges å ha systemer for dokumentasjon og oppfølging av energiforbruk. Lavt energiforbruk og energiggjenvinning er et tildelingskriterium. Det stilles kontraktskrav i forhold til utslipp fra kjøretøy som brukes i distribusjonen.
<ul style="list-style-type: none">Kjemikalier Kjemikalier kan gi helse- og miljøskader og påvirke det biologiske mangfoldet.	→	Leverandøren pålegges å ha system for dokumentasjon og oppfølging av kjemikalieforbruk. Det stilles absolutte krav til kjemikalier i spesifikasjonen, samt at riktig kjemikaliebruk er et tildelingskriterium.
<ul style="list-style-type: none">Vann Vannforbruket påvirker behovet for energi til oppvarming og utslipp av forurenset spillvann.	→	Leverandøren pålegges å ha system for dokumentasjon og oppfølging av vannforbruk. Lavt forbruk av vann er et tildelingskriterium.
<ul style="list-style-type: none">Avfall Avfall er ressurser på avveie. Det er derfor ønskelig med avfallsminimering og resirkulering.	→	Leverandøren pålegges å ha system for håndtering av avfall. Det stilles kontraktskrav i forhold til retursystem for emballasje.

3. Forslag til anskaffelsesprosess

De største miljøgevinstene oppnås ved gjennomføring av en grundig behovsanalyse der oppdragsgiver tar stilling til hvilken rengjøringsmetode som er nødvendig for tekstilene. Vaskeprosesser er vanligvis mindre miljøskadelig enn rensing.

Da valg av tekstiler også vil påvirke valg av vaske- eller renseprosess, samtidig som fibersammensetningen i tekstiler har stor betydning for energiforbruk til vask og tørking, er det viktig at dette også tas i betraktning før tekstilene kjøpes inn. God kvalitet av klær og tekstiler vil ha stor betydning for levetiden og dermed for den totale miljøbelastningen. Det bør derfor stilles kvalitetskrav til tekstilene ved kjøp av tekstilservicetjeneste i forhold til strekk- og rivestyrke, slitasjemotstand, fargeekthet, nopping, søm (dobbel/enkel), komfort mv.

Det er også viktig å sikre tekstilenes levetid slik at de ikke må kastes tidlig på grunn av slitasje gjennom vask. Bl.a. Norske vaskeriers kvalitetstilsyn har system for testing av vaskeslitasje. Kvalitetskrav mht. bl.a. kjemisk slitasje på ulike tekstilkategorier finnes i standarden RAL-GZ 992 ¹.

Konkurransesgrunnlaget må inneholde en beskrivelse av hvilke tekstilkategorier som skal vaskes.

Ved vask av tekstiler som skal benyttes i helseinstitusjoner anbefales det at veilederen IS-1941; "Hygieniske krav og retningslinjer for behandling av tekstiler som benyttes i helseinstitusjoner" ² legges til grunn for kravspesifikasjonen. Som dokumentasjon for dette kravet må det åpnes for beskrivelse av andre løsninger som viser tilsvarende god hygienisk effekt.

Ved vask av privat beboertøy som benyttes i helseinstitusjoner, samt tekstiler som benyttes i hoteller og i næringsmiddelindustrien, anbefales det at leverandøren oppfyller de aktuelle kravene i Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyns Teknisk Protokoll ³.

4. Anbefalte krav og kriterier

Miljøkrav og -kriterier som stilles, skal tas inn i konkurransegrunnlaget for offentlige anskaffelser. Dette vil være en del av konkurransegrunnlaget sammen med flere andre krav og kriterier.

Det grunnleggende prinsippet om forholdsmessighet, som fremgår av forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 3-1 femte ledd, innebærer at de miljøkrav- og kriterier som stilles skal stå i forhold til kontrakten som skal inngås. Etter de grunnleggende prinsippene må kravene være relevante for den konkrete kontrakten og dokumentasjonskravene som stilles skal også stå i forhold til kontrakten.

Dette medfører at noen av miljøkravene og -kriteriene som foreslås må tilpasses den konkrete anskaffelsen. Dette innebærer også at dokumentasjonskrav og -mengde må tilpasses størrelse og type kontrakt. Noen kontrakter kan være komplekse selv om kontraktsverdien ikke er stor. Det vil si at det må vurderes helt konkret om foreslåtte krav og kriterier passer inn i den anskaffelsen som planlegges.

4.1. Kontraktens formål

Kjøp av vaskeritjenester.

¹ For kjøp av standard, se [Beuth Verlags hjemmeside](#)

² Kan lastes ned fra [nettet](#)

³ Generell kunnskap om hygienekrav for vaskerier kan man få gjennom Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn og deres [Teknisk Protokoll](#)

4.2. Teknisk spesifikasjon

4.2.1 Kjemikalier

- a) Alle kjemikalier skal være forskriftsmessig klassifisert, emballert, og eventuelt faremerket og deklarerert til Produktregisteret ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, (FOR-2002-07-16-1139).
- b) Vaskeaktive stoffer skal tilfredsstillere kravene til fullstendig nedbrytbarhet i EUs vaskemiddelforordning, implementert i forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften), (FOR 2004-06-01 nr. 922). Informasjonskrav og andre krav i vaskemiddelforordningen skal også følges.
- c) Stoffer som benyttes skal ikke klassifiseres som kreftfremkallende i kategoriene Kreft1 eller Kreft2, reproduksjonsskadelige i kategoriene Rep1 eller Rep2, og/eller arvestoffskadelige i kategoriene Mut1 eller Mut2, ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- d) Stoffer som utgjør en alvorlig miljø- og helsefare, eller som står på SFTs prioritetsliste over kjemiske stoffer med uheldige egenskaper, er uønsket. Følgende kjemikalier skal ikke benyttes:
 - Alkylfenoler og alkylfenoletoksilater
 - LAS (lineære alkylbensulfonater)
 - DADMAC (dialkyldimetylammoniumklorid) og tilsvarende
 - Perborater
 - Muskxylen
- e) Vaskemidler og deres nedbrytningsprodukter skal ikke være klassifisert som miljøskadelige i henhold til forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- f) Produkter som benyttes skal ikke klassifiseres som allergifremkallende, i henhold til forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- g) Det skal foreligge oppdaterte HMS-datablad på norsk ⁴ for alle vaskemidler, organisert i et stoffkartotek.
- h) Vaskemidlene skal ha bruksanvisning med doseringsanvisning på norsk (se fotnote 6).

Dokumentasjonskrav: Likestilte alternativer:

- Erklæring fra alle kjemikalieleverandører/produsenter om at ovenfor nevnte stoffer ikke inngår i vaskekjemikaliene eller har de nevnte egenskaper.
- Dokumentasjon fra testlaboratorier akkreditert etter standardene i EN ISO/IEC 17 000-serien (tidligere EN 45 000-serien)
- Lisens fra Svanemerket eller andre tilsvarende merkeordninger for vaskekjemikaliene
- Annen dokumentasjon, for eksempel tekniske datablad.

⁴ Språkkravet i g) og h) må ikke nødvendigvis være norsk – avhengig av leverandørens lokalisering.

4.3. Kvalifikasjonskrav

4.3.1. Styringssystemer

For å sikre lav miljøbelastning av tjenesten i kontraktperioden, kreves det at leverandøren har systemer for styring og oppfølging av følgende forhold:

- Kjemikalieforbruk
- Avfallshåndtering
- Energiforbruk
- Vannforbruk
- Vaskeprosessene
- Hygiene og renhold
- Vedlikehold av maskiner og lokaler
- Opplæringsprogram (kjemikalier, riktig dosering etc.)
- Skriftlige arbeidsinstrukser

Dokumentasjonskrav: Redegjørelse for eksisterende rutiner som dokumenterer at kravet er dekket. Hvis rutinene er beskrevet i virksomhetens kvalitets- eller miljøledelsessystem i henhold til ISO 14001, EMAS eller andre tredjepartsverifiserte systemer, er det nok å legge frem en kopi av gyldig sertifikat. Eventuelt kopi av lisens for Svanemerket, Miljøfyrtårn eller tilsvarende.

4.4. Tildelingskriterier

4.4.1. Vannforbruk

Det blir tillagt vekt at vaskeritjenesten tilfredsstiller følgende krav til vaskeritjenester:

Vannforbruk – fyll inn i regnearket i vedlegg ⁵

Det vil bli gitt tilleggs poeng dersom beregnet vannforbruk ⁶ er lavere enn oppgitt grenseverdi.

4.4.2 Kjemikalier

Det blir tillagt vekt at følgende kjemikalier, som er vurdert som uønsket, ikke benyttes;

- a) Optisk hvitt
- b) Limonen
- c) Fargetilsetningsstoffer i kjemien.
- d) Enzymer som ikke er kapslet inn eller blandet i slurry.
- e) Kjemiske stoffer som ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139) ⁷, klassifiseres som allergifremkallende.

⁵ Excel-regnearket finner du som vedlegg 2.

⁶ Energiforbruket er også viktig. Det er rimelig samsvar mellom vannforbruk og energiforbruk (det vesentligste av energien brukes til oppvarming av vann/fjerning av vann), slik at vannforbruk også ivaretar energiaspektet.

- f) Fosfonater og NTA får sammenlagt inngå i mengder på maksimalt 0,15 g/kg vaskegods. EDTA skal maksimalt inngå med 0,5 g/kg vaskegods.
- g) Reaktive klorforbindelser eller organiske klorforbindelser benyttes kun i omvask eller kraftig skitten vask. Doseringen av klorforbindelser overstiger ikke 1,5 g aktiv klor/kg vaskegods.

Dokumentasjonskrav:

- Erklæring fra alle kjemikalieleverandører/produsenter om hvilke av de angitte kjemikaliene a)-e) som ikke inngår i vaskemidlene. Alternativt egenerklæring, lisens for svanemerking av vaskemidlene, andre tilsvarende merkeordninger, eller annen dokumentasjon, som redegjørelse fra produsent eller prøvingsrapport fra anerkjent organ.
- Punktene f)- g) dokumenteres ved retningslinjer for dosering.

4.5. Kontraktskrav

1. Kravene til styringssystemer skal på forespørsel kunne dokumenteres gjennom hele kontraktsperioden.
2. Vaskekjemikalier skal leveres i returemballasje eller emballasje som kan gjenvinnes.
3. Emballasjen skal ikke inneholde halogenholdig plast.
4. Emballasje: Hvis norsk leverandør (produsent eller importør) benytter emballasje, skal det senest ved kontraktsinngåelse fremlegges dokumentasjon for at leverandøren er medlem i en returordning eller oppfyller forpliktelsen gjennom egen returordning med egen ordning for sluttbehandling hvor emballasjen blir tatt hånd om på en miljømessig forsvarlig måte (Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende returordning).
5. Det skal foreligge system for kontroll med slitasje av tekstilene i vaskeprosessen.

Følgende funksjonskrav kan være med i kontrakten:

6. Transport av tekstiler skal utføres av kjøretøy som tilfredsstiller kravene i EURO V, se; <http://www.dieselnet.com/standards/eu/hd.php>

5. Bakgrunnsmateriale

Følgende bakgrunnsmateriale finnes:

- Beskrivelse av vaskeritjenester i Panelets anbefaling 3/2006
- Miljøfyrtårn, bransjekrav nr. 14 vaskeri
- Svanemerkets kriteriedokument for vaskeritjenester
- Danske kriterier for vaskeriservice
- Svenske kriterier for vask- og tekstilservice

⁷ Se vedlegg. Dette kravet gjelder ikke enzymer og produkter som klassifiseres allergifremkallende pga. innhold av enzymer. Det skal i slike tilfeller opplyses i tilbudet om dette.

Bakgrunn for arbeidet

Regjeringen lanserte i juni 2007 en handlingsplan for miljø- og samfunnsbevisste innkjøp. Spesielt står statlige anskaffelser i fokus. Handlingsplanen trådte i kraft 01.01.2008. I handlingsplanen er vaskeritjenester et av de utvalgte produktområdene. For de utvalgte produktområdene skal det lages anbefalte kriteriesett. Oppgaven med å utarbeide kriteriene er satt ut til Panel for miljøbevisste innkjøp med GRIP som sekretariat.

Vedlegg 2:

BEREGNING AV GRENSEVERDI VANNFORBRUK⁸

Regnearket beregner grenseverdien av vannforbruket for en gitt periode. Oppdragsgiver ber leverandøren om å fylle inn periodens totalt antall kg vasket tøy for ulike tekstilkategorier i steg 1 samt totalt vannforbruk for samme periode i steg 2. Leverandørens vannforbruk fremkommer i steg 3, og i steg 4 får oppdragsgiver svar på om leverandøren har lavere vannforbruk enn grenseverdien.

STEG 1

Fyll inn vaskemengdene for de ulike tekstilgruppene siste år i kolonne "Antall kg".

	Antall kg (siste år)	Andel (kg/kg total)
1. Arbeidsklær		#DIV/0!
2. Hoteller		#DIV/0!
3. Restauranter		#DIV/0!
4. Klær for helse/omsorg		#DIV/0!
5. Matter, mopper		#DIV/0!
6. Håndkleruller		#DIV/0!
7. Industritørkeduker		#DIV/0!
Sum	0	#DIV/0!

STEG 2

Oppgi totalt vannforbruk i liter

STEG 3

Ditt vaskeri oppfyller kravet hvis vannforbruk (i liter pr kg vask) er lavere enn

STEG 4

Ditt vaskeri har et vannforbruk (i liter per kg vask) på

Oppfyller vaskeriet kravet?

BEREGNINGER, MÅ IKKE RØRES

Tekstilgruppe (i)	FV _{vann} (liter/kg vask)	AVM	FV*AVM
1. Arbeidsklær	23,00	#DIV/0!	#DIV/0!
2. Hoteller	12,00	#DIV/0!	#DIV/0!
3. Restauranter	20,00	#DIV/0!	#DIV/0!
4. Klær for helse/omsorg	18,00	#DIV/0!	#DIV/0!
5. Matter, mopper	9,00	#DIV/0!	#DIV/0!

⁸ Dette vedlegget er tatt med bare til informasjon. For bruk ved praktisk anskaffelse er det utarbeidet eget excel-ark.

6. Håndkleruller	18,00	#DIV/0!	#DIV/0!
7. Industritørkeduker	22,00	#DIV/0!	#DIV/0!
		#DIV/0!	#DIV/0!